

**INKLYUZIV TA'LIM JARAYONIDA BULUTLI  
TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK  
AHAMIYATI**

Osiyo Xalqaro Universiteti

1-kurs magistrantura talabasi

**Ergashova Sarvinoz Shovkatovna**

**Kirish**

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar zamonaviy pedagogik yondashuvlar va raqamli texnologiyalarni keng joriy etishni talab etmoqda. Xususan, inklyuziv ta'limni rivojlantirish masalasi dolzarb bo'lib, unda barcha o'quvchilar, jumladan, jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida muayyan cheklolari bo'lgan bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish muhim vazifa hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, bulutli texnologiyalar inklyuziv ta'limni tashkil etishda samarali vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Bulutli texnologiyalar ta'lim jarayonini moslashuvchan, ochiq va qulay qilish orqali o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish imkonini beradi. Ayniqsa, inklyuziv ta'limda o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, imkoniyatlari va ehtiyojlari turlicha bo'lishi sababli, bunday texnologiyalardan foydalanish pedagogik jihatdan katta ahamiyat kasb etadi.

**Inklyuziv ta'lim tushunchasi va uning mazmuni**

Inklyuziv ta'lim — bu barcha bolalarning, ularning jismoniy, aqliy, ijtimoiy yoki boshqa imkoniyatlaridan qat'i nazar, umumiy ta'lim muhitida birgalikda ta'lim olishini ta'minlovchi pedagogik yondashuvdir. Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi jamiyatda tenglik, bag'rikenglik va ijtimoiy adolat tamoyillarini qaror toptirishdan iborat.

Inklyuziv ta'lim jarayonida o'qituvchi har bir o'quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olishi, ta'lim mazmuni va metodlarini moslashtirishi lozim. Bu

jarayonda an'anaviy o'qitish usullari ko'p hollarda yetarli bo'lmaydi. Shuning uchun raqamli va innovatsion texnologiyalardan, xususan, bulutli texnologiyalardan foydalanish zarurati yuzaga keladi.

## **Bulutli texnologiyalar va ularning ta'limdagi o'rni**

Bulutli texnologiyalar (Cloud Computing) — bu ma'lumotlarni masofaviy serverlarda saqlash, qayta ishlash va ulardan internet orqali foydalanish imkonini beruvchi texnologiyalardir. Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle Cloud, Google Drive kabi platformalar ta'lim jarayonida keng qo'llanilmoqda. Ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalarning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- o'quv materiallarini istalgan vaqtda va istalgan joydan olish imkoniyati;
- ta'lim jarayonini individuallashtirish;
- o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi tezkor aloqa;
- o'quv materiallarini multimedia shaklida taqdim etish.

Bu jihatlari inklyuziv ta'lim uchun ayniqsa muhim hisoblanadi.

## **Inklyuziv ta'limda bulutli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari**

Inklyuziv ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalar maxsus ehtiyojli o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashda muhim pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi. Masalan, harakatlanishida cheklovlari bo'lgan o'quvchilar masofadan turib ta'lim olishi mumkin. Eshitish yoki ko'rishida muammolari bo'lgan o'quvchilar uchun audio, video va vizual materiallar katta qulaylik yaratadi. Bulutli platformalar o'quvchilarga dars materiallarini o'zlashtirish tezligiga mos ravishda qayta ko'rib chiqish, topshiriqlarni mustaqil bajarish va o'z bilimini mustahkamlash imkonini beradi. Bu esa inklyuziv ta'limning muhim tamoyili bo'lgan individuallashtirilgan yondashuvni ta'minlaydi.

## **Bulutli texnologiyalarning pedagogik ahamiyati**

Bulutli texnologiyalardan foydalanish o'qituvchining pedagogik faoliyatini samarali tashkil etishga yordam beradi. O'qituvchi o'quv materiallarini turli formatlarda joylashtirishi, topshiriqlarni individuallashtirishi va o'quvchilarning faolligini monitoring qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shuningdek, bulutli texnologiyalar:

- o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- ta'lim jarayonida interaktivlikni oshiradi;
- o'qituvchi, o'quvchi va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlaydi.

Bu holatlar inklyuziv ta'limning sifat va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

### ***Bulutli texnologiyalar asosida inklyuziv ta'limda olib boriladigan ishlar***

#### **1. Masofaviy va gibrid ta'limni tashkil etish**

Bulutli platformalar (Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle Cloud) orqali jismoniy imkoniyati cheklangan yoki sog'lig'i sababli maktabga qatnay olmaydigan o'quvchilar uchun masofaviy ta'lim tashkil etiladi. Bu ularning ta'lim jarayonidan chetda qolmasligini ta'minlaydi.

**Inklyuziv ahamiyati shundan iboratki** har bir bola teng ta'lim olish huquqiga ega bo'ladi.

#### **2. Individual ta'lim trayektoriyasini yaratish**

Bulutli texnologiyalar yordamida o'quvchilar uchun:

- turli darajadagi topshiriqlar;
- shaxsiy o'quv rejalar;
- individual baholash tizimi

yaratiladi.

Individual ta'lim trayektoriyasini yaratishning **inklyuziv ahamiyati**: o'quvchining imkoniyati va o'zlashtirish tezligiga mos ta'lim beriladi.

#### **3. Multimedia o'quv materiallarini taqdim etishda bulutli muhitda:**

- audio darslar (eshitish qiyin bo'lganlar uchun);
- video va animatsiyalar;
- yirik shriftli yoki rangli matnlar

joylashtirish mumkin.

**Inklyuziv ahamiyati**: ko'rish yoki eshitishda muammosi bor o'quvchilar uchun qulaylik yaratiladi.

#### 4. O'quv materiallarini doimiy va qulay foydalanishga berish

Bulutli texnologiyalar orqali dars materiallari 24/7 rejimida mavjud bo'ladi.

O'quvchi ularni istalgan vaqtda:

- qayta ko'rib chiqishi;
- yuklab olishi;
- takrorlashi mumkin.

**Inklyuziv ahamiyati:** sekin o'zlashtiradigan o'quvchilar uchun juda foydali.

#### 5. Onlayn baholash va monitoringni amalga oshirish

Google Forms, Microsoft Forms orqali:

- moslashtirilgan testlar;
- qisqa savol-javoblar;
- individual nazorat ishlari

o'tkazish mumkin.

**Inklyuziv ahamiyati:** stresssiz va adolatli baholash ta'minlanadi.

#### 6. Ota-onalar bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish bulutli platformalar orqali ota-onalar:

- farzandining baholari;
- topshiriqlari;
- rivojlanish dinamikasi bilan doimiy tanishib boradi.

**Inklyuziv ahamiyati:** maxsus ehtiyojli bolalarni qo'llab-quvvatlash kuchayadi.

#### 7. Hamkorlikda ishlash va ijtimoiy moslashuvni rivojlantirish bulutli hujjatlar (Google Docs, Slides) yordamida:

- guruhli loyihalar;
- birgalikda yozma ishlar;
- muhokamalar

o'tkaziladi.

**Inklyuziv ahamiyati:** o'quvchilar ijtimoiylashadi va o'ziga ishonchi oshadi.

**8. Maxsus pedagoglar va mutaxassislar bilan onlayn aloqa**

Defektolog, logoped, psixologlar bilan onlayn maslahatlar tashkil etish orqali **inklyuziv talimdagi ahamiyati:** kompleks pedagogik yordam yo'lga qo'yiladi.

**9. Raqamli portfel (e-portfolio) yuritish.** Har bir o'quvchi uchun:

- yutuqlari;
- ishlari;
- rivojlanish bosqichlari

aks ettirilgan elektron portfel yaratiladi.

**Inklyuziv ahamiyati:** o'quvchining shaxsiy rivoji aniq ko'rinadi.

**10. O'qituvchilar uchun metodik bulutli bank yaratish.** Inklyuziv ta'limga oid:

- dars ishlanmalari;
- metodik tavsiyalar;
- videodarslar saqlanadi.

**Inklyuziv ahamiyati:** pedagoglar malakasi oshadi.

**Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalardan foydalanish pedagogik jihatdan muhim ahamiyatga ega. Ular barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish, ta'lim jarayonini individuallashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bulutli texnologiyalar inklyuziv ta'limni amalga oshirishda zamonaviy, qulay va samarali vosita bo'lib, kelajakda ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanishi shubhasiz.